

Stortingets høring 11.10.2016 – Familie- og kulturkomiteen:
Dokument 8:102 S (2015-2016) om lov om medieansvar

1. Innledning

Norsk Redaktørforening (NR) har som formål å verne om redaktørinstituttet og den redaksjonelle uavhengighet og fremme og beskytte informasjons- og ytringsfriheten.

2. Generelt

NR støtter intensjonen bak og hovedtrekkene i det foreliggende representantforslaget, og mener dette bør utredes langs de hovedlinjer som trekkes opp.

3. Betydningen av et styrket og teknologinøytralt redaktøransvar

I en tid hvor de redaktørstyrte mediene er presset fra mange kanter, mener vi at en ny, samlet og teknologinøytral medieansvarslov vil bidra til å tydeliggjøre redaktøransvaret og redaktørrollen, styrke den redaksjonelle uavhengighet og kildevernet og derigjennom bedre de journalistiske rammevilkårene i Norge. Heller enn å fjerne redaktøransvaret i redaktørstyrte medier og likestille disse med for eksempel private bloggere, mener vi det er fornuftig å gå motsatt vei, og tydeliggjøre forskjellen på de medier som har et klart ansvarssubjekt og en tydelig forankring i lovverk og etisk regelverk og de som ikke har det. Dersom målet er å styrke de redaktørstyrte mediene, hvilket har vært et langsiktig og tverrpolitisk mål for mediepolitikken, så er ikke en svekkelse av redaktøransvaret veien å gå.

I dag finnes det et subsidiært, objektivt redaktøransvar for trykte medier og kringkasting (straffelovens § 269), men ikke for digitale flater. Dette fremstår som underlig, all den tid mer og mer publisering, også i de redaktørstyrte mediehusene, skjer digitalt. Etisk er ansvaret det samme uavhengig av publiseringsplattform, men juridisk er det objektive redaktøransvaret i utgangspunktet fraværende når det kommer til digital publisering.¹

Her må vi samtidig oppklare det vi mener er et par misforståelser eller uklarheter i kulturministerens brev av 15. september til komiteen. Det heter i brevet at «*En egen medieansvarslov forutsetter at det er behov for en regulering på medieområdet som skiller seg fra de alminnelige ansvarsprinsippene i norsk rett*». Det er for så vidt korrekt. Derfor har vi allerede i dag en «regulering på medieområdet som skiller seg fra de alminnelige ansvarsprinsippene i norsk rett». Norsk rett bygger på hovedprinsippet om subjektiv skyld, det vi si at den faktiske gjerningsmannen straffes. I tillegg kan medvirkere straffes. Straffelovens § 269 pålegger i tillegg ansvarlig redaktør et *personlig objektivt ansvar*, hvilket er en særlig regulering på medieområdet. Men det strafferettslige ansvaret gjelder altså, som omtalt ovenfor, kun *trykt skrift og kringkasting*. Det er vårt poeng.

Her har det oppstått en misforståelse i statsrådets brev til komiteen. Det heter i brevet at:

«Jeg understreker at redaktører av elektroniske medier kan stilles til ansvar for straffbart innhold som publiseres i «deres» kanaler etter alminnelige regler. Dette kan for eksempel være straffebestemmelser som rammer ytringer. I redaktørstyrte medier vil det være redaktøren som, direkte eller gjennom delegering, tar beslutning om publisering. I så fall vil vedkommende som utgangspunkt kunne holdes ansvarlig, uavhengig av formidlingsteknologi.»

¹ I Ot prp nr 19 (2007-2008) vedr lov om redaksjonell fridom i media, punkt 3.4, heter det at «Per i dag er det ikke avklart i kva grad det gjeld eit redaktøransvar for publikasjonar på Internett.» I NOU 1999:26 Mediekonvergens heter det under punkt 5.6 at et standpunkt om at det objektive redaktøransvaret skulle kunne gjøres gjeldende for nettpublikasjoner som det naturlig kan tas utskrift fra må karakteriseres som «omstridt»..

Dette er bare delvis riktig. Det er korrekt at redaktører av elektroniske medier kan stilles til ansvar etter «alminnelige regler». Men det forutsetter altså i utgangspunktet subjektiv skyld eller medvirkeransvar. Derfor mener vi det blir forvirrende når statsråden i tredje setning blander sammen beslutninger som skjer «direkte» og beslutninger som skjer «gjennom delegering». De førstnevnte vil omfattes av det subjektive skyldkravet eller medvirkeransvaret, uavhengig av publiseringsteknologi. Annerledes er det for beslutninger tatt «gjennom delegering». Her skiller teknologiene lag. I «trykt skrift» og «kringkasting» vil redaktøren være ansvarlig også for beslutninger tatt på delegasjon og uten ansvarlig redaktørs viten (straffelovens § 269), mens det samme i utgangspunktet ikke vil gjelde for digital publisering.

Misforståelsen blir på sett og vis tydeliggjort i neste avsnitt, hvor det – korrekt – heter at «Direkte regulerer § 269 en mer spesiell situasjon der redaktøren er uvitende om innholdet i det som offentliggjøres». Redaktøren vil nettopp være uvitende ved publisering på delegasjon, jfr foregående avsnitt. For øvrig er det ingen «spesiell» situasjon at redaktøren er uvitende om innholdet i det som offentliggjøres. Svært mange av de publisistiske avgjørelser som tas i norske medier, i det minste i redaksjoner av en viss størrelse, skjer på delegasjon fra ansvarlig redaktør. Poenget med det objektive redaktøransvaret er at det alltid skal finnes et klart ansvarssubjekt.

4. Særlig om brukergenerert innhold

Når det gjelder brukergenerert innhold, for eksempel innlegg i kommentarfelt og lignende, så er NR enig med statsråden (og medieansvarsutvalget) i at det primært er den opprinnelige yrter, altså den som skriver innleggene, som må stilles til ansvar. Reglene kan likevel utformes slik at redaktøren vil overta ansvaret for brukerskapt innhold i visse tilfeller, for eksempel når:

- Redaktøren personlig har tatt beslutning om publisering (her vil ansvaret slå inn også etter dagens rettstilstand, og også for digital publisering).
- Beslutning om publisering er tatt på delegasjon fra redaktøren (som for trykt skrift og kringkasting etter § 269 i dag).
- Redaktøren har gitt forfatteren såkalt anonymitetsvern.
- Redaktøren ikke vil gi opplysninger som kan identifisere forfatterne av klart lovstridig innhold.
- Redaktøren ikke fjerner åpenbart lovstridig innhold når han får kunnskap om det.

Dette kan, etter vårt syn, bidra til å trekke fornuftige grenser som både ivaretar hensynet til levende debatter på nettet, og samtidig tvinge redaktøren til å foreta noen aktive valg og til en viss grad å røkte det brukergenererte innholdet. Et krav om et identisk ansvar for det brukergenererte innholdet som for redaksjonens egenproduserte innhold, vil etter alle solemerker innebære at de etablerte mediehusene vil måtte stenge for brukergenerert innhold, noe som åpenbart vil svekke dem i forhold til ikke-redaktørstyrte medier, private bloggere osv.

5. Særlig om eneansvar

Det norske medierettslige ansvarssystemet bygger i dag som nevnt på det vi kan kalle det naturlige system, det vil si at gjerningsmann og eventuelle medvirkere kan holdes ansvarlige. Det innebærer at både intervjuobjekt, journalist, redigerer, vaksjef, frontsjef, nyhetsredaktør og andre som har medvirket i den journalistiske arbeidsprosessen kan holdes personlig ansvarlige. I tillegg kommer altså (for trykt skrift og kringkasting) det objektive redaktøransvaret.

I en situasjon hvor de journalistiske arbeidsprosessene blir stadig mer sammensatte og kompliserte, og hvor det oftere er flere personer involvert enn tidligere, mener vi det vil være naturlig å vurdere innføring av et eneansvar for redaktøren. Det vil ikke bare tydeliggjøre ansvaret utad, og ytterligere gjøre det enkelt for den som måtte føle seg krenket å finne et ansvarssubjekt. Det vil også tydeliggjøre ansvarsforholdene innad, uten at det dermed svekker den enkelte journalists forpliktelser til å etterleve det etiske regelverket.

6. Særlig om kildevern

Dagens kildevernbestemmelser (straffeprosesslovens § 125 og tvistelovens § 22-11) er formulert som en rettighet for redaktører og journalister. Vi mener det er behov for å tydeliggjøre at kildevernet er til for samfunnet og samfunnsdebatten. Kildevernet bør utformes som et reelt vern av kilden og som en rettighet for kilden. Det kan gjøres ved at journalister og redaktører som har lovet en kilde anonymitet, kommer i straffeansvar dersom de oppgir kildens identitet, i de tilfeller hvor kilden er lovet vern. Kildevernet går fra å være et privilegium for redaktøren, til å være et vern for kilden – ikke for kildens skyld, men for samfunnets skyld. Det svenske systemet kan være et utgangspunkt her.

Selv om man skulle akseptere som premiss om at kildevernet neppe kan være helt uten unntak, og at en styrking av kildevernet kan måtte medføre en noe mer presis og kasuistisk lovgivning, så mener vi uansett at dette er viktig å utrede. Noe av utfordringen ved dagens utforming av kildevernet, er at *kilden* ikke kan være sikker på i hvilke situasjoner man kan stole på at ens identitet blir vernet. En mer tydelig lovgivning, kombinert med at det som utgangspunkt ikke er anledning til å etterforske mediens kilder, vil innebære en tydeliggjøring og styrking av kildevernet som vil gi større grad av forutsigbarhet for potensielle kilder.

Statsråden viser i sitt brev til arbeid som er i gang og som tilsier at man ikke bør utrede en styrking av kildevernet. Vi mener statsrådets konklusjon på dette punkt er dårlig underbygget. Straffeprosesslovutvalgets arbeid er svært omfattende og kildevernet er bare ett av svært mange punkter som utvalget skal ta stilling til. Den bebudede gjennomgangen av varslerreglene vil i prinsippet ikke ha noen innvirkning på en styrking av det generelle kildevernet. Den svenske utredningen kan, etter vårt syn, umulig være avgjørende for norsk lovgivningsprosess på området.

for Norsk Redaktørforening

Arne Jensen
generalsekretær